

Original: <http://2000taletsvetenskap.nu/anstrin1.htm> 2007-12-19

Link here: http://blog.lege.net/content/Eutanasi_pa_svenska_mentalsjukhus.html

PDF "printout": http://blog.lege.net/content/Eutanasi_pa_svenska_mentalsjukhus.pdf

SE ÄVEN: <http://wikhall.blogspot.com/2007/12/eutanasi-p-svenska-mentalsjukhus.html>

Eutanasi på svenska mentalsjukhus

"Det är svåra tider folk lever i, de tycker att kriget är svårt och att det är hemskt vad tyskarna behandlar sina medmänniskor illa. De sätter in dem i koncentrationsläger, men trots det så har svenskarna själva inte fått upp ögonen för att i Sverige finns lika många sådana läger, fast de har ett annat namn eller går under en annan benämning, nämligen sinnessjukhus och vårdanstalter..."

- Alvar Gustavsson, patient på Ryhov 1943

I slutet på 80-talet ringde det en kvinna till mig som berättade en sällsam historia. Hon hade själv varit intagen på Ryhov mentalsjukhus i Jönköping. Efter utskrivningen hade hon pratat med en sjuksköterska från samma sjukhus som skulle ha sagt:

"Det förekom en riksmordplan i konkret tillämpning på svenska mentalsjukhus under krigsåren 1939-1945 och runt om, samt därefter kontinuerligt bedrivna försök att dölja folkmorden inför allmänheten och polisen."

Elsa Johansson hette kvinnan som ringde mig. Hon var religiös och svor på att det hon hade att säga var sant.

"Jahaa... kan du förklara lite mer?" undrade jag försiktigt. Jag hade ju träffat mentalpatienter förut som påstod sig ha vilda historier att berätta. Ännu hade inte debatten om tvångssteriliseringar och eutanasi kommit igång. Jag hade visserligen skrivit om det men fått kommentarer om att det var "för länge sedan" och insett att samhället ännu inte var moget att konfrontera vad som hade hänt.

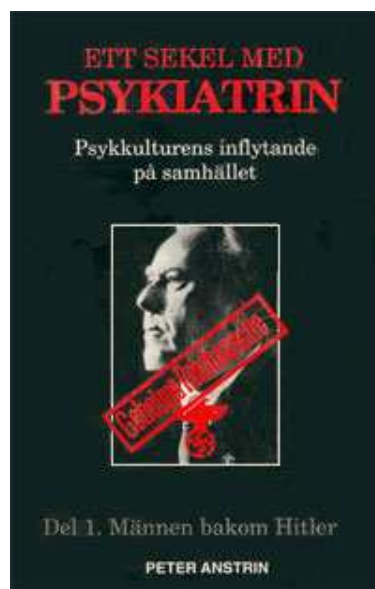
Jag blev dock nyfiken på vad hon hade att säga och åkte och träffade henne. Efter ett par timmars samtal hade jag fått klarhet i vad hon menade med detta starka uttalande. Hon menade att mentalpatienter, gamla och handikappade systematiskt utsatts för svält och vanvård för att minska klientelet enligt känt tyskt-nazistiskt mönster - i Sverige!

Själv hade Elsa blivit intagen på Ryhov sinnessjukhus i Jönköping som 16-åring. Fast inte för att hon var sinnessjuk.

"Nej, jag var fattighjon och det var billigare för kommunen att sätta mig på dårhus än att försörja mig. Det sa alla, att det var inget fel i huvudet på Elsa."

Men det skulle dröja många år efter det att Elsa släpptes ut innan hon fick klarhet i vad som hände i de provisoriskt uppbyggda barackerna utanför sjukhuset. Något riktigt ruggigt! Elsa hade naturligtvis frågat sig vad som skedde i barackerna. Ingen fick närma sig dem. Personalen skrämde patienterna med att de skulle få tbc om de gick dit. Hela området var inhägnat och det fanns skyltar som varnade allmänheten: "Fridlyst område! Förbjudet för obehöriga vid vite av 25 kronor att beträda detta område." Påbud som verkligen efterlevdes.

Det började med ett samtal hon haft med en kvinna som fått sin polioskadade man forslad till Ryhovs mentalsjukhus från Stockholm - via flera sjukhusdistrikt. Samtalet

Texten är ett sammandrag av kapitel 12 i Peter Anstrins bok Ett Sekel med Psykiatri.

banade väg för vad som senare skulle uppdragas. Kvinnan som jobbade på bostadsförmedlingen i Stockholm hade sin man vårdad växelvis på Serafimer-lasarettet och sitt hem i Stockholm. En dag hade läkarna helt sonika meddelat hustrun att de forslat maken 35 mil ner till Ryhov. Kvinnan hade då blivit mycket upprörd.

"Ett par dagar innan hade han erhållit läkarintyg på att han enbart var lam, annars fullt frisk," hade kvinnan berättat för Elsa.

"Kvinnan hade brukat sköta honom själv så något besvär var han inte direkt. Och hon fann det ofattbart att detta kunde ske bakom ryggen på henne," sa Elsa.

"Varför inte skicka honom till ett mentalsjukhus i Stockholm i så fall. Varför skicka iväg honom 35 mil till Jönköping - under dessa svåra år? Var det bara för att han tillfälligt befann sig på allmän vårdplats de kunde göra så?" undrade kvinnan.

Senare skulle det visa sig att detta satts i system, att skicka mentalpatienter tre sjukhusdistrikt längre bort. Man får tänka på att detta var under krigsåren med kraftigt begränsade resurser. De anhöriga hade därför mycket svårt att besöka dem. Det enda de fick reda på var när han eller hon gått bort.

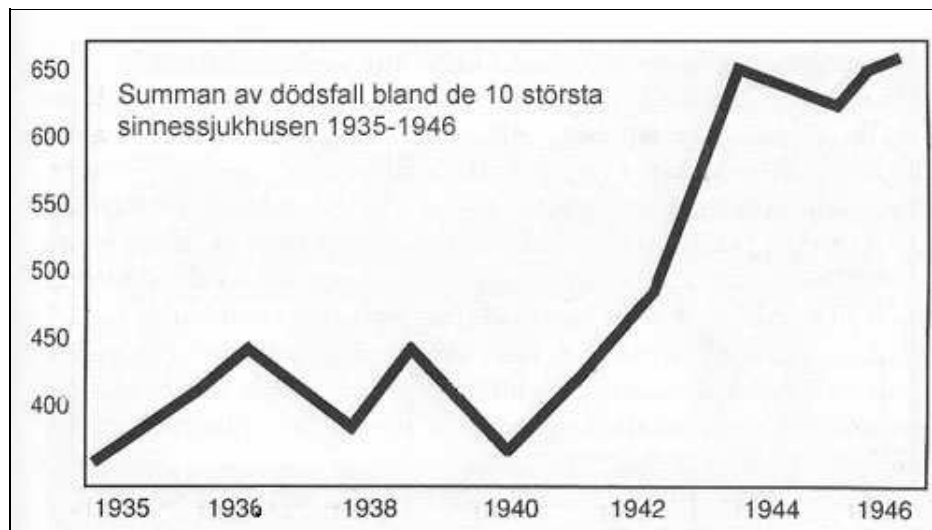
Men denna kvinna var envis. Hennes man var ju inte på något sätt mentalsjuk och hon bestämde sig för att besöka honom. Hon refererar till besöket: "Sjukhuset föreföll hermetiskt tillslutet. Låst överallt. Portvakten kunde inte ge mig några besked om var min man låg. Slutligen träffade jag på ett par manliga patienter som jag kunde fråga. 'Han ligger därborta i baracken,' svarade de och pekade. Det gjorde han. Inskuffad i en halvtruten barack, som jag ryste för, när jag först gått förbi," berättar hon för Elsa. "Det var som en riktig avstjälningsplats," hade hon sagt med gråten i rösten. "Tänk om det hade hänt något om natten i baracken - han låg försvarslös - jag kunde inte sova om natten."

"Han låg bland andra halvdöda människor på provisoriska britsar. Om de åtminstone fick riktig mat - men jag såg ju själv när jag var där. Det var sand i vällingen och gula, äckliga tänder i vad de kallade kalvsylta."

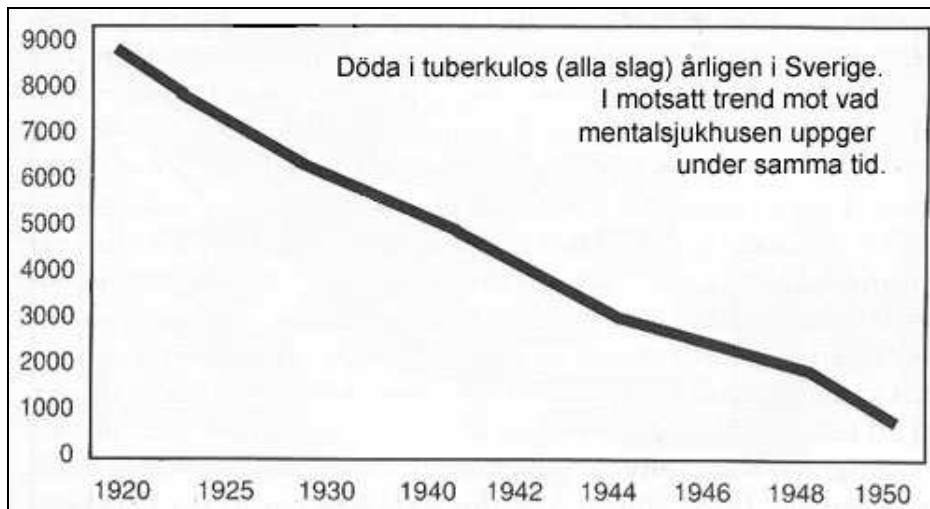
När hon uppriven efter många enträgna försök att få tag i en psykiatriker, äntligen lyckades få tag i läkaren som svarade för vården, svarade han som en grammofonskiva: "När han nu är hitkommen, ska han naturligtvis stanna här ... Ja, men han har ju kommit, då skall han ju stanna här... När han väl är här..."

Elsa hjälpte kvinnan som till slut fick hem honom till Stockholm. För andra, som var mentalsjuka, gick det sämre då de oftast inte hade någon som brydde sig om dem. Dessutom hade de forslats dit genom tre olika sjukhusdistrikt och var långväga ifrån.

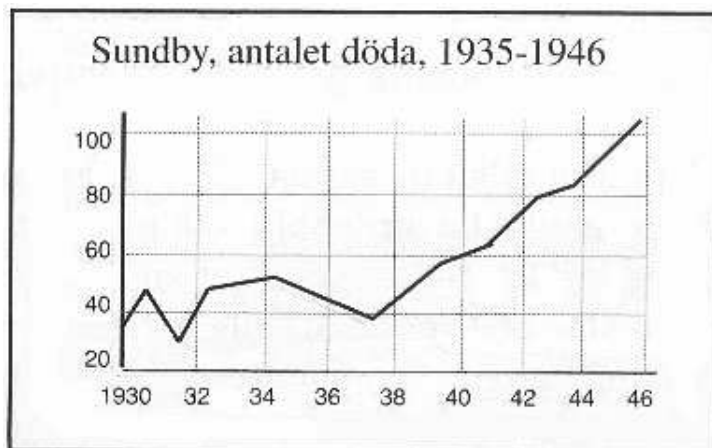
Naturligtvis gjorde jag själv efterforskning för att se om det som Elsa berättade stämde. Sådant kunde ju bara inte hända i Sverige. Eller kunde det? Visserligen hade svenska läkare steriliserat över 60 000 svenskar och var således inte så värst mycket sämre än nazisterna i detta - men direkt eutanasi? Inte förrän jag tittade på dödsstatistikerna för Ryhov och vissa andra mentalsjukhus under dessa år blev jag övertygad om att något hade hänt.

Denna statistik ger en fingervisning om vad som kan ha hänt

På Ryhov fördubblades dödsfallen under krigsåren. På andra sjukhus med ca 50 procent. De flesta dödsfallen anmälde psykiatrierna som tbc-fall. Något måste de ju skriva. Det underliga var dock att dödssiffrorna för tbc gick rakt ner i övriga Sverige - men upp på Ryhov och andra mentalsjukhus. Så skedde ju även i Tyskland när psykiatrierna utrotade sina mentalpatienter. Allt skedde hemligt och dödsorsakerna var "naturliga". En mycket vanlig dödsorsak där var "tbc". På flera sjukhus i Sverige rapporterades också att hälsotillståndet bara något år innan kriget bröt ut varit mycket gott - för att kraftigt försämrats efter krigets utbrott.

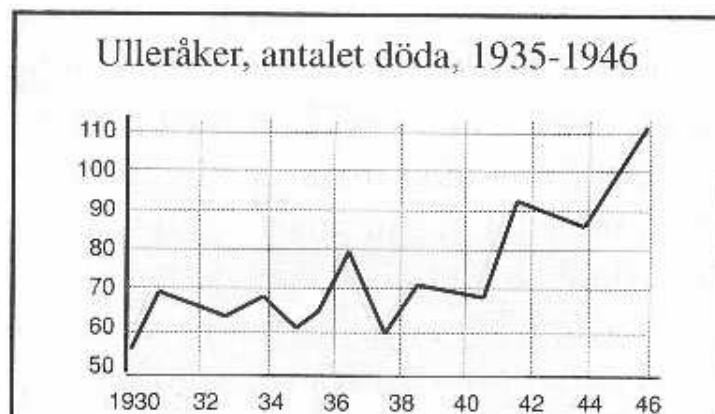

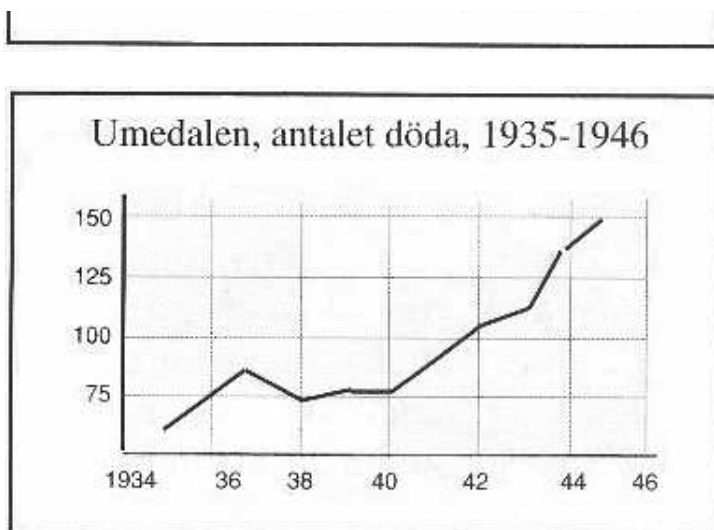
Det kan man utläsa i *Årsberättelse Sundby sjukhus 1938*: "Allmänna hälsotillståndet har på det hela taget varit gott. Inga epidemier har utbrutit."

Och i *Årsberättelse Birgitta sjukhus 1938*: "Allmänna hälsotillståndet vid sjukhuset under året har varit gott."

Det finns idag ingen möjlighet att kontrollera vilka de sanna dödsorsakerna var, men det är knappast troligt att tbc-fallen skulle ha fördubblats så plötsligt - och dala så plötsligt när kriget tog slut. Vissa andra dödsorsaker ter sig mycket underliga. En patient ramlar ur sängen och slår håll i pannan - dör strax efter. Två patienter vägrar äta, sondmatas, spy upp maten - och dör etc.

I Tyskland svält man som vi sett systematiskt ihjäl patienterna. De fick ett avkok på kål, totalt utan fett och dog efter ganska kort tid. Direkt vanvård, misshandel och direkta mord var vardagsmat på tyska mentalsjukhus under denna tid.

Elsa drar sig till minnes ett fall som stod omskrivet i svenska tidningar från denna tid. En familj i Norrland hade fått tillbaka kistan med sin anhörige från Ryhov med tbc som uppgiven dödsorsak. Den var igenspikad med flertumsspik. De ville dock ta farväl och lät öppna kistan. De fann då att den avlidne hade ett stort jack i tinningen. Vid uppståndelsen runt detta förklarade psykiatrikerna på Ryhov nervöst att patienten hade "ramlat och slagit sig".

Ytterligare vittnesmål

Patient G. Almkvist skriver "högaktningfullt" till Medicinalstyrelsen:

"Här på Ryhov har vi en översköterska, syster Astrid Gustavsson, som är högst olämplig att vara chef på någon sådan här plats. Hon finner ett nöje i att plåga och trakassera både patienter och sköterskor, och ingen trivs på 5B, hennes avdelning. Särskilt de klena och bortkomna bland patienterna, de som inte kan försvara sig, kan hon utan orsak kasta omkull, hålla armar i ett hårt grepp på ryggen och lägga sig med hela sin 90 kilos tyngd över dem. 'Det är så bröstkorgen kan gå sönder,' sade en fru Signe Jacobsson till mig ..."

Vid denna tid gav man folk elchocker och kemchocker utan bedövning och avslappningsmedel och ibland var kramperna så våldsamma att ryggkotorna bröts sönder. Elsa hade själv flera kotfrakturer. I en anmälan till Medicinalstyrelsen från en patient på Ryhov kan man skönja klimatet:

"Hur länge skall giftet droppa över mitt huvud? Min själ kommer fel, jag är så förskrämd här så hjärtat hoppar högt i bröstet så fort mitt namn nämnas. Av personalen blir man överfallen och pinad. Alla nykomlingar menar de att förskrämma så att de skola vara säkra själva. Varför skall min själ gå förlorad för ett sjukhus skull. Sveriges läkare vädjar till utlandet om barmhärtighet och har grymheten och våldet inom sina egna gränser." (Ryhov, Jönköping i okt. 1943) - Märta Persson.'

Detta var lite om klimatet på Ryhov och mentalvården under kriget. Det kan vara nödvändigt för att förstå vad som senare skall komma.

Uppförda baracker

Bland det första som ådrog sig min uppmärksamhet var den mängd uppförda provisoriska baracker som i hast uppfördes på flera mentalsjukhus runt om i Sverige vid denna tid. Vid Sundby sjukhus, Ulleråker, Västra Mark och S:t Sigfrids sjukhus i Växjö och i Salberga byggdes baracker.

Baracker som uppförts vid krigets utbrott

Varför just vid sinnessjukhus kan man undra? All korrespondens angående detta var hemligstämplad inom Medicinalstyrelsen. De anförda skälen var att tbc-sjuka skulle hysas där eller att det skulle vara beredskapsbaracker om kriget bröt ut. Den stora mängd hemligstämplade papper angående dessa enkla träbaracker ser dock minst sagt underligt ut. Det hela påminner faktiskt mycket om de utrotningskliniker för mentalsjuka som upprättades i Tyskland innan de avlivades.

Det tyngsta argumentet för att Elsa talade sanning skulle naturligtvis vara ett vittnesmål från inblandade läkare och sköterskor. Sådana fanns. En avdelningssköterska och personalföreståndare som arbetade samtidigt som Elsa befann sig på Ryhov bekräftade senare för Elsa att det fanns planer på att utplåna mentalpatienterna i Sverige när tyskarna kom. Elsa avger en ed om sanningen i det hon säger när hon återger följande samtal mellan avdelningssköterskan och henne:

"Nej då, det avsågs inte att flyktingar skulle hysas där. Det var svenska medborgare, svenska mentalpatienter. Jag ska berätta allt: Alla patienterna som togs till barackerna gjordes det för att de skulle dö, och det var inte bara Ryhov det gällde för det var alla landets mentalsjukhus. Det fanns riksplan på det. Men det var inte bara dom som fanns i barackerna, alla skulle dödas på mentalsjukhusen, bara tyskarna kom. Det såg vi papper på. Inte bara till barackerna utan till sjukhusets vårdavdelningar togs under krigsåren många människor in bara för att dö."

En annan sak som Ytterligare bekräftade Elsas berättelse var att hon och övriga patienter på hennes avd. 1, år 1940, av ekonomiförestånderskan beordrats att sy en flagga "som beställd duk och mycket brådslande". Det tog flera år innan Elsa fattade vad det var hon sytt - en hakkorsflagga. Elsa berättade i detalj hur den såg ut.

"Stor som ett lakan hade den tecknen i storlek 3 dm x 3 dm i samma avstånd längs de fyra kanterna. Ytterkanterna av hakkorset hade två breda fält i vardera brunt och marinblått. Innerkanterna hade två smala bårder i svenska flaggans nyanser av blått och gult."

"Ja, usch, det minns jag," säger avdelningssköterskan när Elsa påminner henne, "men då visste vi ju ännu inte vad vi sydde och vad nazism innebar. Om ekonomiförestånderskan sa att flaggan var beställd ljög hon, för patienter ålades aldrig att förfärdiga mer än vad sjukhuset skulle ha. Det vet ju jag från min tid som föreståndare."

"Så hakkorsflaggan skulle hissas när tyskarna kom, och vi skulle dumpas i massgravar? undrade Elsa"

"Ja, på annat sätt går inte att få till det och de sydde visst på någon annan avdelning också."

Naziflaggor syddes på de svenska mentalsjukhusen.

Läkarna besökte Tyskland

Något år innan, i juni 1939, hade överläkaren Hillevi Löfvendahl på Elsas avdelning besökt Tyskland där hon enligt uppgift varit på semesterresa. Exakt vad hon gjorde i Tyskland är det ingen som vet, men nog måste man tycka det är underligt att förlägga en semesterresa till Tyskland samma tidpunkt som när kriget bröt ut. Elsa berättade också att överläkaren Hillevi Löfvendahl läst svenska nazistböcker där förslaget väckts om att mörda patienterna på sinnessjukhusen. Det var flera svenska psykiatriker som besökte Tyskland, före och under denna osäkra tid.

Svenska psykiatriker besökte nazityskland

Vi vet också att tyska psykiatriker kom till Sverige under krigsåren. Psykiater Herman Lundborg som startade det Rasbiologiska Institutet var en nazistvänlig psykiater och hade nog fler kontakter med tyska psykiatrer än någon annan. Chefspsykiater Hans Forsman från Lillhagens sinnessjukhus i Göteborg var personlig vän till psykiatriker Ernst Rüdin. Torsten Sjögren, chef för psykiatriska kliniken på Sahlgrenska i Göteborg var vice president för den Internationella Eugeniska Federationen. I en medicinsk tidskrift från 1951 kunde man därför läsa: "I Göteborg steriliserades sju gånger fler människor på rashygieniska skäl än av medicinska skäl i förhållande till övriga Sverige." Flera andra svenska psykiatriker

besökte Tyskland och hämtade inspiration. En psykiater från Frösöklinikerna berättar: "För att studera elektrochockterapi besökte jag den 26-30/11 1940 sjukhuset i Bern där denna behandling varit i bruk sedan ca ett år."

Många otroligt bisarra behandlingsmetoder hade hämtats från Tyskland, bland annat insulin-, pentrezol-, cardiazol- och elchocker vilka gav djävulska smärtor och kramper. En patient berättade för Elsa:

"Jag kan tala om för dig att jag var första patienten här som de tog ut för den hemska pentrezol-chock-behandlingen. Då var det inte med omtanke... Det blev på kliniken i administrationshuset och många psykiatriker skulle titta på när dr Löf gav. Det skulle hon ha lärt under semester i Tyskland. Då satte de ingen gummibit mellan tänderna så jag var sönderbiten i mun och försträckt ryggen... Det var ett framkallat epileptiskt anfall med ohyggliga kramper."

Avdelningssköterskan på Ryhov hade sagt till Elsa: "Men jag vet ju att doktor Löfvendahl inte mindre än vi andra kunde undgå att veta om massmordsplanen och vad som försiggick i barackerna i avlivning av sjuka, för det var närmast av henne med hänvisning till chefsläkaren, som vi, personalen, instruerades i att noga vakta våra ord och bara skrämja er med tbc och indragning av frigången om ni närmade er barackerna."

Elsa försvarade dock doktor Löfvendahl och trodde att hon menade väl, även om hon var en "djävul i experiment på förmiddagsronden och en ängel på eftermiddagsronden."

Elsa ljög definitivt inte. Alternativet skulle vara att hon fantiserat ihop allting efter vistelsen och den grymma behandling hon fick på Ryhov. Jag och en kollega gjorde naturligtvis egna undersökningar på Ryhov sjukhus, Riksarkivet i Stockholm och sjukhusarkivet i Vadstena m.m. Psykiatrikerna på Ryhov ville dock inte släppa in oss för att titta på journalerna. Vissa fick vi tag på ändå.

Vad jag dock inte kommit över är direkta papper som ger direktiv om eutanasi av patienterna - vilket jag heller inte väntat mig. Men många papper var hemliga och kan finnas i Medicinalstyrelsens hemliga arkiv som handlar om krigstiden och som finns på Socialstyrelsen för den som vill forska vidare.

Militären inblandad

Elsa berättar att det var militärerna som i täckta bilar körde patienterna till barackerna, alltid på natten eller i mörkret. Ryhov var ursprungligen ett gammalt regemente från 1914 som byggts om till mentalsjukhus och som invigdes 1934 - på sin tid Sveriges modernaste. Under flera år hyste man 1700 patienter - det var avsett för maximalt 1220 patienter. Det påminde om ett koncentrationsläger, ingen fick komma nära.

Hon uppvaktade dock återigen sjukhusledningen och framhävde att situationen var oförsvarlig. "Jag kan bara tåga, det vet jag, men vad finns det för garantier för att inte någon utifrån kommer på det, att folk bara får ligga och dö i barackerna? Tänk om hälsovårdsnämnden finge veta om detta? Och de är kroppsligt sjuka dessutom!"

Hon avvisades återigen mycket bryskt med orden: "Lägg er aldrig mer i för er egen skull! Barackerna är ett separat företag för sig. Det faller helt utanför vår egen sjukhusverksamhet. De får bara disponera en del av sjukhusområdet. Barackerna har ni inte med att göra - och nu väntas förresten en ny sändning från Stockholm och med den medföljer en diakonissa från Ersta-anstalten. Hon stannar och sköter dem."

Psykiatriska sjukhus var naturligtvis mest lämpliga att använda sig av eftersom psykiatrikerna var de som mest vurmade för att hålla rasen ren. Svenska, så väl som tyska psykiatriker var bland de första som ville ha Sverige som ett "livsrum" i den renrasiga ariska staten.

"Hur gick det när vintern kom, när vinterkylan satte in? Elström drogs aldrig till barackerna. Det minns jag. Inrättades kokskaminer?" frågade Elsa avdelningssköterskan.

"Nej, nej, svarade hon. Självklart inget sådant. De som inte dött av umbäranden eller eutanasi måste kylan ha tagit."

"Men," säger Elsa och påminner om den polioskadade mannen och hans fru, "han kom ju hem till Stockholm." Avdelningssköterskan ryckte då till och utbrast bestört:

"Men då kom det ju ut en i alla fall, och hon gjorde inte anmälan! Att paret inte polisanmälde, det fattar jag inte. Det här fortsatte även strax efter krigets slut. De kunde inte skicka hem de sista i barackerna. De var i för bedrövt skick och kunde inte visas för folk. Jag kommer inte riktigt ihåg när det slutade. Det var på hösten 1945, löven var gula och röda. Plötsligt såg vi att de bara rev ner barackerna och sådde ny gräsmatta där de stått. De andra sinnessjukhusen i landet slutade väl med detta också, antar jag."

Själv blev Elsa Johansson trakasserad av Stockholmspsykiatrikerna i 25 år, berättar hon för mig. De ville spärra in henne hela tiden och några jobb kunde hon knappt få. Hon var inte ensam om att skriva om missförhållandena på svenska mentalsjukhus. Författaren Astrid Värning skrev flera mycket uppmärksammade böcker om

psykiatriska vården, "I som här inträden, låtom hoppet fara," (1944) "Föränleder ingen åtgärd (1947)," och "Du skall icke dräpa" (1946). Den förstnämnda fick stor uppmärksamhet i media. En samlad psykiatrikär gick dock till storm.

"Fakta på bordet, kräver psykiater Regnér från Lillhagens sjukhus i Morgonposten. De härresande interiörer från sinnessjukvården som Astrid Våring drar fram i sin nya roman, har ingen motsvarighet i verkligheten, och det är otillständigt att utmåla våra svenska sinnessjukhus som någon sorts Buchenwaldfilialer." Naturligtvis hade hon rätt i sina beskrivningar - det har vi sett under åren. Särskilt Ryhov och Lillhagen var hemska platser. Men det fanns också försvarare för dessa kritiska skribenter om psykivården. Rektor Furhoff vid journalistikolan, Stockholm, skrev en artikel, förmodligen någon gång i slutet av 40-talet: "Man får söka motsvarighet till korrumpierad och maktlysten kår, framförallt maktlysten. Det är allom uppenbart givet såsom psykiatrikerna går på, att de icke kommer att ge sig, förrän de får plocka ut och testa och godkänna de, som skall få sitta i svensk regering och riksdag." Denne rektor var mycket framsynt. Vi har sett psykiatriker David Ingvar 1988 skriva om en "rikpsykiatriker" som skulle stå över riksdag och regering.

Döden på Vipeholm

I februari 1999 avslöjade Dagens Nyheter och TV 4:s "Kalla Fakta" att över 200 mentalpatienter dog på Vipeholmsanstalten i Lund under en begränsad tidsperiod under andra världskriget. Detta bekräftar slutligen mina uppgifter om att det inte bara var på Ryhov eutanasi pågick i Sverige. Över 200 patienter på Vipeholm tappade plötsligt vikt och dog under åren 1941-43.

Enligt journalist Thomas Kanger dog det fler på Vipeholm under en begränsad period än under flera tyska anstalter som just under dessa åren öppet tillämpade eutanasi. När Medicinalstyrelsen gjorde en inspektion noterade man det höga dödstalet men gjorde inget åt det, vilket höjer misstankarna om att vissa på Medicinalstyrelsen visste om vad som försiggick på sjukhusen. Karl Grünwald som var medicinalråd under denna tid, uttalade sig i tidningarna och sade att han inte trodde att detta skulle ha varit avsiktligt. Men i detta uttalande var han nog för snabb. Det fanns andra inom Medicinalstyrelsen som säkerligen såg gillande på dessa siffror. Den socialdemokratiska riksdagsmannen Alfred Petrén var psykiater och överinspektör inom Medicinalstyrelsens sinnessjukvård. Han hade tidigare själv föreslagit eutanasi av förståndshandikappade till riksdagen. Petrén var även den som var initiativtagare till Vipeholmsanstalten. Att även chefsöverläkaren på Vipeholm intresserade sig för eutanasi kan uttydas i hans efterlämnade papper på Lunds universitetsbibliotek, enligt Thomas Kanger.

Att de verkligen tillämpade eutanasi på Vipeholm råder det inget tvivel om. Chefsöverläkaren kunde inte undgå att se att vikturvorna för patienterna gick rakt ner. Man tog även bilder på varje patient, eftersom man till slut inte kunde se skillnad på dem, så magra var de. Om patienterna gick ner i vikt till den grad så fanns det uttryckliga order från Kungl Maj:t om att de skulle få tilläggskost. Oftast skedde detta med gräddor, mjölmät och fiskolja. Men på Vipeholm upphörde man helt med detta från och med 1940. Bilderna på patienterna uppvisade likheter med fångar i koncentrationslägren i Tyskland.

De som först och främst dog var manliga patienter med intelligenskvot under 35, vad man kallade idioter på den tiden. Det var närmast en fjärdedel av alla intagna. För de manliga patienterna steg dödligheten med 232 procent om man jämför med året innan. Var femte patient som skrevs in på Vipeholm under 1941 och 1942 avled. Närmast krigstillstånd rådde alltså på sjukhusen. Journalerna talar sitt tydliga språk.

Liksom vid Ryhov och övriga mentalsjukhus uppges dödsorsaken som tbc eller lunginflammation.

[Till Toppen](#)

[Till 2000-Talets Vetenskaps Startside](#)

(Skamlöst kopierat i sanningens intresse, för det fall originalartikeln försvinner från originallänken. Besök källan, länk överst!)